

TRABZON İLİ, ARAKLI İLÇESİ TAŞÖNÜ MAHALLESİNE İLİŞKİN OLARAK

Trabzon ili Araklı İlçesi Taşönü Mahallesiinde Trabzon Büyükşehir Belediye Meclisinin 16.10.2018 tarih ve 7036 sayılı kararı ile yapılan 1/50.000 ölçekli il çevre düzeni plan değişikliği ile mevzuata ve mevcut üst planlara aykırı bir şekilde yapılan plan değişikliği sonucu getirilen katı atık depolama alanı kararı özellikle doğal çevreye ve yerleşim alanlarına uygulanması halinde telafisi mümkün olmayacak zararlar verilecektir.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Trabzon Şubesi 16.11.2018 tarih ve 14/473 sayılı yazı ile Trabzon Büyükşehir belediye Meclisinin 16.10.2018 tarih ve 7036 sayılı meclis kararı ile onaylanan Araklı İlçesi, Taşönü Mahallesiinde yaklaşık 24.6 hektar alanda yapılan 1:50.000 ölçekli il çevre düzeni planı değişikliğine itiraz etmiş, itiraz Trabzon Büyükşehir belediye Meclisinin 13.12.2018 tarih ve 7184 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Söz konusu red kararı tarafımıza tebliğ edilmemiş olup bu nedenle dava açma süresi yönünden dikkate alınmamıştır.

Katı atık depolama sahası, çevresel, toplumsal ve ekonomik açıdan en az etkiye sahip, tüm yasal mevzuat ile uyumlu ve toplum tarafından genel kabul görece nitelikte olmalıdır. Depolama alanı yer seçiminde etkin çok sayıda faktör bulunmaktadır. Trabzon Büyükşehir Belediyesi son derece önemli olan bu faktörleri göz ardı ederek hangi bilimsel verilere dayalı olduğu tam olarak anlaşılamayacak bir şekilde hareket etmiştir. Bu kapsamda başta ilgili mevzuat gereği uyulması gereken kurallara ve bir tür arazi kullanım planlaması olmasından ötürü mekansal planlar ile ilgili mevzuata uygun bir yer seçimi yapılması son derece önemlidir.

Atık depolama için yer seçimi; bilimsel parametrelere dayalı çok disiplinli bir çalışmayı gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, yer seçiminde, katı atık depo alanlarının zemin özellikleri, jeolojik ve tektonik yapısı, hava fotoğraflarının yorumlanması ve jeofizik yöntemler, aktif faylara uzaklığı, deprem tarihçesi, olabilecek depremlerin büyüklüğünün değerlendirilmesi, yeraltı suyu, artezyen ve akifer durumu, malzeme temin imkanları, yerleşim yerlerine ve doğal alanlara olan mesafesi, topoğrafik eğim ve yükselti, arazi kullanımı, hidrolojik değerlendirmeler, atıkların yeniden işleme niteliği, kazıdan çıkan malzemenin değerlendirilmesi, atığın özellikleri (yoğunluğu, hacmi, içeriği), yörenin iklimi (yağış, sıcaklık, buharlaşma, hakim fırtınalar), depo alanına güvenli ve ekonomik ulaşım imkanları, mülkiyet durumu gibi faktörler depolama alanlarının belirlenmesinde etkili başlıca faktörlerdir. Bu hususlara ilişkin Atıkların Düzenli Depolanmasına dair yönetmelik 26.03.2010 tarihli Resmî Gazetenin 27533 sayısında yayınlanmış ve 01.04.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Buna göre atıkların düzenli depolanması için yer seçiminde dikkat edilecek hususlar yönetmeliğin 15. maddesinde aşağıda gibi sıralanmıştır.

“(1) Düzenli depolama tesis sınırlarının yerleşim birimlerine uzaklığı I. sınıf düzenli depolama tesisleri için en az bir kilometre, II. sınıf ve III. sınıf düzenli depolama tesisleri için ise en az iki yüz elli metre olmalıdır.”

Düzenli depolama tesislerinin sınıflamaları,

a) I. sınıf düzenli depolama tesisi: Tehlikeli atıkların depolanması için gereken altyapıya sahip tesis,

b) II. sınıf düzenli depolama tesisi: Belediye atıkları ile tehlikesiz atıkların depolanması için gereken altyapıya sahip tesis,

c) III. sınıf düzenli depolama tesisi: İnert atıkların depolanması için gereken altyapıya sahip tesis şeklinde belirlenmiştir.

(2) Ayrıca, düzenli depolama tesisinin yer seçiminde;

- a) Düzenli depolama tesisinin hava ulaşım güvenliğini etkileyip etkilemediği,
- b) Orman alanları, ağaçlandırma alanları, yaban hayatı ve bitki örtüsünün korunması gibi özel amaçlarla koruma altına alınmış alanlara uzaklığı,
- c) Bölgede bulunan yeraltı ve yüzeysel su kaynakları ve koruma havzalarının durumu, yeraltı su seviyesi ve yeraltı suyu akış yönleri,
- ç) Sahanın topoğrafik, jeolojik, jeomorfolojik, jeoteknik ve hidrojeolojik durumu,
- d) Taşkın, heyelan, çığ, erozyon ve yüksek deprem riski,
- e) Hâkim rüzgâr yönü ve yağış durumu,
- f) Doğal veya kültürel miras durumu dikkate alınır.

(3) Sahada akaryakıt, gaz ve içme-kullanma suyu naklinde kullanılan boru hatları, yüksek gerilim hatları bulunmaz.

(4) Çevresel etki değerlendirmesi sürecinin tamamlanmasını müteakip seçilen alan, ilgili planlara işlenir.”

Trabzon İli Araklı İlçesi Taşönü Mahallesiinde planlanan katı atık tesisi yer seçimi Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğe açıkça aykırıdır. Trabzon Büyükşehir Belediye Meclisinin 16.10 2018 tarih ve 7036 sayılı kararı ile yapılan 1/50.000 ölçekli il çevre düzeni plan değişikliği ile gerçekleştirilen yer seçiminin yerleşim birimlerine 250m mesafe ayrılması bir yana doğrudan yerleşim biriminin bir kısmını da içine katacak bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki şekilde katı atık depolama alanının yaklaşık yeri ve konutlarla olan ilişkisi gösterilmekte olup görüleceği üzere 250m tampon alanın içinde kalan bir çok konut bulunmaktadır.

Katı atık tesisi için seçilen bölge kısa bir süre öncesine kadar bir Çimento Fabrikasının kalker ocağı olarak faaliyet göstermekteydi. Bölgenin hammadde ocağı olarak kullanıldığı dönemde zaman zaman kaya düşmeleri ve düzlemsel kayma türünde heyelanlar meydana gelmiştir. Terkedilmiş açık ocak sahasında yer alan proje sahası aktifliğini koruyan büyük bir heyelan kütleli içerisinde yer almaktadır. Özellikle kontrolsüz ve patlatmalı yapılan kazılar nedeniyle sahanın stabilitesi bozulmuştur ve heyelan tehlikesi halen daha devam etmektedir. Tüm bu zemin kaynaklı doğal-yapay veriler de aynı şekilde Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğe açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

İlgili arazide bölge turizmüne kazandırılması gereken doğal yer altı mağaraları bulunmaktadır. Bölgeye çok yakın mesafede ayrıca turizm merkezi 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı ile 1/50.000 ölçekli il çevre düzeni planında yer almaktadır. Katı atık tesisinin turizm alanlarına bu kadar yakın bir konumda planlanması da şehircilik ilkelerine ve planlama esaslarına açıkça aykırıdır. Ayrıca söz konusu alanın etrafı tarım arazileri ile çevrili olduğundan katı atık depolaması bu arazilere de zarar verecektir.

1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı açıklama raporunun 4.2.2.1 maddesinde düzenli depolama tesislerinin yapımında dikkat edilmesi gereken hususlar ve yer seçim kriterleri belirtilmiş ve genel olarak katı atık bertaraf ve depolama alanlarının yer seçim kararının yapıldığı ancak plan ölçeğinden doğabilecek hatalara karşın alt ölçeklerde detaylı analizlerden geçirilmesi gerektiği, yine 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planının Plan Hükümlerinin 6.23.2 nolu maddesi ve 1/50.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planının Plan Hükümlerinin 7.22.10.2 nolu maddesinde yakma veya düzenli depolarının yanı sıra fiziksel/ kimyasal/ biyolojik önileme ünitelerini içeren entegre atık bertaraf veya geri kazanım tesislerinin yer seçiminde, atığa en yakın ve en uygun tesiste bertaraf edilmesi ve bölgenin atık miktarı dikkate alınarak ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş doğrultusunda yer seçiminin yapılması gerekmektedir.

Araklı Taşönü katı atık tesis alanının üst ölçek plan niteliğinde olan 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planında yer seçimi yapılmamıştır. 100.000 ölçekli Çevre Düzeni planında katı atık tesisleri için Araklı İlçesi, Atatürk Ormanı mevkiindeki 171.000 m² büyüklüğünde olan alan belirlenmiştir. Taşönü mahallesindeki söz konusu alan ise 100.000 ölçekli çevre düzeni plan kararları içerisinde bulunmamaktadır.

Trabzon Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından 16.10 2018 tarih ve 7036 sayılı kararı ile yapılan 1/50.000 ölçekli il çevre düzeni plan değişikliği kararı, 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planına uygun bir şekilde yapılmamış, bu husus, 1/50.000 ölçekli Çevre Düzeni Planında getirilen ve çevresel değerler açısından planın tamamını etkileyecek bir alan kullanım kararı olması sebebiyle mekânsal planlar arası kademeli birliktelik ilkesine ve üst ölçek plan kararlarına aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu plan değişikliği için ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş alınmamış, hangi kriterler, özellikler ve saptamalar sonucu alanın belirlendiği meclis kararında açıkça belirtilmemektedir.

Trabzon Büyükşehir Belediye Meclisininin 16.10 2018 tarih ve 7036 sayılı kararı ile yapılan 1/50.000 ölçekli il çevre düzeni plan değişikliği; 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planının başta yaşanabilirlik ve ekolojik sürdürülebilirlik olmak üzere genel prensiplerine ve ilkelerine aykırıdır. 1/100.000 ölçekli planda söz konusu alan için tarım ve sanayi fonksiyonu öngörülmüş iken alana katı atık depolama işlevinin verilmesi planların kademeli birliktelik ilkesine aykırıdır.